

محقق حلی، آفتاب درخشان فضلا

شیخ ابوالقاسم نجم الدین جعفر بن حسن حلی معروف به محقق، در سال 602 هجری قمری در شهر حله در نزدیکی نجف اشرف به دنیا آمد...

شیخ ابوالقاسم نجم الدین جعفر بن حسن حلی معروف به محقق، در سال 602 هجری قمری در شهر حله در نزدیکی نجف اشرف به دنیا آمد.

مقام علمی

مرحوم محقق از همان کودکی به تحصیل مقدمات علوم زمان خود پرداخت، همچنین علم هیأت و ریاضیات و منطق و کلام را نیز آموخت. سپس فقه و اصول را نیز نزد پدر و دیگر اساتید بزرگش فراگرفت.

شیخ نجم الدین حلی از اساتید بسیار مبرزی کسب فیض نموده است که برخی از آنها عبارتند از: پدرش شمس الدین حسن حلی، ابن زهره، ابوحامد نجم الاسلام محمد حلی، ابن نما، محمد بن جعفر حلی، شیخ الشرف شمس الدین ابوعلی فخار بن معد موسوی، سید مجد الدین علی بن حسن عریضی، تاج الدین حسن بن علی بن دربی و دیگر بزرگان.

اما شاگردان این مرد بزرگ را برخی تا چهارصد نفر شمرده‌اند که بسیاری از آنها از علمای بزرگ قرن هفتم به‌شمار می‌روند، که در اینجا به نام برخی از این بزرگان اشاره خواهیم داشت: علامه حلی، ابن داود حلی، ابن ربیب آدمی، سید غیاث الدین عبدالکریم بن احمد بن طاوس، سید جلال الدین مجد بن علی بن طاوس، جلال الدین مجد بن الشیخ الامام ملک الادبا، شیخ صفی الدین عبدالعزیز بن سرایای حلی، عزالدین حسن ابی طالب یوسفی، جمال الدین ابوجعفر محمد بن علی کاشی، مختصر الدین محمد حلی پسر علامه حلی، رضی الدین علی بن یوسف حلی برادر علامه حلی، شیخ جلال الدین محمد بن شمس الدین محمد کوفی و بسیاری از بزرگان دیگر.

مرحوم محقق دارای تألیفات نابی است که در علوم مختلف نگاشته است در اینجا به توضیح مختصری راجع به برخی از نوشته‌های این عالم محقق اشاره خواهیم کرد: المسلك فی اصول الدین در باب اعتقادات، النکته فی المنطق در علم منطق، سلسله قصیده‌ها در باب ادبیات، المسائل العزیه و المسائل المصریه در باب پاسخ به سوالات، المعارج فی اصول الفقه و نهج الوصول الی علم الاصول در علم اصول فقه.

اما در علم فقه: شرح نکت النهایة شیخ طوسی و النافع فی مختصر الشرایع و مختصر مراسم سالار و رساله فی القبله و المعتمر و شرایع الاسلام فی معرفه الحلال و الحرام که این کتاب معروف‌ترین اثری است که از محقق به یادگار مانده است که با الفاظی کم و عباراتی شیوا و سبکی روان در فقه نگاشته شده است.

کلام دیگران

علامه حلی در درباره استاد و دایی بزرگوارش مرحوم محقق حلی این‌گونه نوشته است: "این مرد بزرگ، فقیه‌ترین مردم روزگار خویش بوده است. او رئیس علما و فقیه حکما، آفتاب درخشان فضلا، ماه شب چهارده عرفا بود."

علامه نوری نیز این‌گونه محقق را معرفی می‌کند: "کشف کننده حقایق شریعت با ظریف‌ترین نکته‌هایی که تاکنون هیچ انس و جنی با آنها انس و آشنایی نداشته است ... او وارث علوم پیشوایان معصوم و حجت‌های حق بر جهانیان می‌باشد او برافرازنده پرچم تحقیق بر جهانیان می‌باشد، وقتی محقق گفته شد، هدف تنها اوست... انگشت قلم، عاجز از بازشماری اوصاف اوست او کتاب شرایع الاسلام دارد که به مثابه قرآن فقه است کتاب معروف النافع، المعتمر، و دیگر المعارج در اصول فقه دارد."

ابن داود تقی الدین حلی شاگرد محقق نیز آورده است: "محقق حلی یکنای عصر خویش و گویاترین اهل زمان و منطقی‌ترین آنان، فردی که حضور ذهن سریع داشت." مرحوم تستری در قاموس الرجال نیز می‌نویسد: "او نخستین کسی است که کتابهای فقهی را به روش و ترتیب متأخرین در آورد. او در کتاب شرایعش نخبه آنچه در کتاب نهایه شیخ طوسی آمده گردآوری کرده است."

وفات

سرانجام محقق حلی پس از حدود هفتاد و پنج سال زندگی بابرکت در سیزده جمادی الثانی سال 676 هجری قمری در شهر حله بر اثر سقوط از بام خانه مسکونی‌اش از دنیا رفت و در همان شهر به خاک سپرده شد.

ابنا.

منابع

روضات الجنات، سید محمدباقر خوانساری، قم، اسماعیلیان.

ریحانة الادب، محمدعلی مدرس تبریزی، تهران، شفق.

ریاض العلماء، عبدالله افندی، مشهد، آستان قدس.